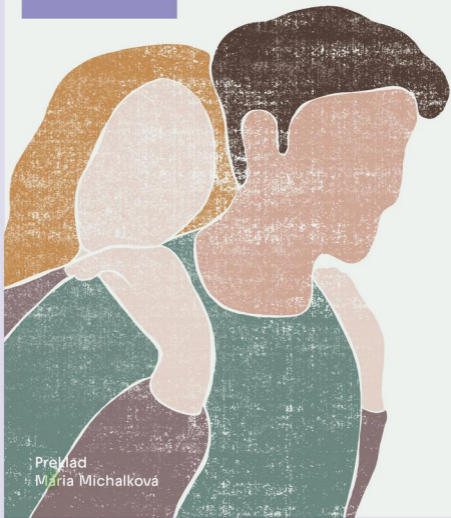

Hervé
Le Tellier

Dost' bolo
o láske

INAQUE

Preklad
Maria Michalková

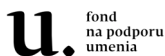
Hervé Le Tellier

Dost' bolo o láske

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporilo
Centre National du Livre.

Preklad tejto knihy vo forme štipendia podporil
z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

Hervé Le Tellier
ASSEZ PARLÉ D'AMOUR

COPYRIGHT © 2009 by Éditions Jean-Claude Lattès

TRANSLATION © Mária Michalková Rovná 2023

COPYEDITING Martina Kubealaková, Ivan Adamec

COVER © Barbora Šajgalíková

COVER ILLUSTRATION © Ema Baková

SLOVAK EDITION © Inaque 2023

ISBN 978-80-8207-209-2

ISBN e-book 978-80-8207-210-8

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať so zámerom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Hervé Le Tellier

Dost' bolo o láske

INAQUE

Venujem Sarah

Láska bola pre mňa vždy najdôležitejšou,
vlastne jedinou životnou otázkou.
Stendhal, *Život Henryho Brularda*

PROLÓG

V tom roku zažila planéta najteplejšiu jeseň za posledných päťsto rokov. Ale vlúdna miernosť podnebia, aj keď možno bude hrať istú rolu, už nebude témou.

Rozprávanie zahŕňa obdobie troch mesiacov, vlastne trochu dlhšie. A ten alebo tá, kto nechce – alebo už nechce – počúvať reči o láske, nech knihu odloží.

THOMAS

V mestách majú byť veľké záhrady. Záhrady sú podmienkou obratu v živote mladého človeka, umožňujú mu použiť skratku, vybrať sa nepredvídanou odbočkou. A realizovať časť svojich možností. Práve tak raz ráno vo februári roku 1974 vojde do Luxemburských záhrad adolescent. Má vlnený šál, dlhé vlasy a volá sa Thomas, Thomas Le Gall.

Thomas je dobrý žiak. Má akurát šesťnásť rokov, chodí na mimoriadne hodiny matematiky, musí urobiť zadosť ambíciám, ktoré doňho vkladá matka, uspieť v niektorej z „elitných škôl“, ideálna by bola Polytechnika. Lenže v to februárové ráno Thomas odíde z domu, nastúpi do metra – býva na Barbès, v osemnástom parížskom obvode – a nevystúpi na zastávke pri gymnáziu. Pokračuje linkou číslo štyri až po stanicu Saint-Michel a vyjde po bulvári až k Luxemburským záhradám. Kráča k veľkému bazénu popri sochách francúzskych kráľovien, sadne si na kovovú stoličku. Svoj únik si pripravil: v taške má niekoľko kníh. Nie je až tak chladno.

Večer sa vráti domov, k rodičom. Je hladný: na obed mal bagetu a ovocie.

Na druhý deň, na ten ďalší a aj všetky nasledujúce sa Thomas vracia do Luxemburských záhrad – stali sa jeho hlavným stanom. Občas tam stretne kamarátov tulákov: Manon, dievča v jeho veku, plavovlásku s pršinosom posypaným pehami, ešte strelenejšiu ako on – vôňa pačuli mu ju navždy bude pripomínať –, a Kadera, vysokého černocho, asi tridsiatnika, gitaristu, pôsobiaceho v metre. Keď prší, Thomas sa uchýli pod strechu niektorého

z pavilónov alebo sa ide zohriať do Malebranche, zafajčenej kaviarne, kde sa rýchlo skamaráti s prípravkármi z gympla Louisa Le Grand. Diskutuje o politike, literatúre, háda sa o Proustovi, Althusserovi, Trockom a Barthesovi so zápalom úmerným vlastnej neznalosti textov. Keď si ich neskôr prečíta, bude sa červenať nad hlúpostami, ktoré vyslovil, a žasnúť nad tým, ako mu to prešlo.

Príde marec, potom apríl. Thomas upovedomil vyučujúcich o svojom odchode. Rodičom, samozrejme, klame. Objavuje, aké je to ľahké, a vlastný talent na klamanie ho dokonca vzrušuje. Páchne tabakovým dymom? Rozhorčí sa nad vystresovanými fajčiarmi, ktorí za trest zostávajú po škole. Nemá peniaze na obedy? Teraz treba platiť stravné v hotovosti, správca je vraj podozrivý zo zneužívania právomoci. Omylom príde domov skôr? Pri pokuse s oxidoredukciou prišlo k nehode a profesor chémie – nebudete mi veriť – sa popálil. Nikdy o svojom štúdiu nerozprával toľko, ako odo dňa, keď s ním skončil.

Raz večer v máji ledva príde domov a už začne spriadať román o dni v škole. Otec ho mlčky pozoruje. Zrazu matka vybuchne. Vedia. Telefonovali zo školy: nevrátil výpožičku do knižnice, aj keď už pred tromi mesiacmi z gymnázia odišiel. Hádka, hnev, roztržka. Thomas nikdy nepôjde na elitnú školu. Opúšťa domáce bydlisko, útočisko nájde u priateľa. Živí sa drobnými prácami, vtedajšia plná zamestnanosť to ešte umožňuje, pokračuje v neformálnom štúdiu psychológie, sociológie, predlžuje si obdobie dospievania o desať rokov. V jedno májové ráno ho odtiaľ drsne vymfšti telefonát z policajného komisariátu. Piette, ženu, ktorú miluje a ktorá bola hospitalizovaná s depresiou, práve prepustili z nemocnice. A hodila sa pod vlak. Thomas zariadi za tri dni všetky potrebné administratívne úkony, zorganizuje obrad, pochová priateľku. Keď je hrob zasypaný, vráti sa domov. Vyjde až po týždni, s oholenou bradou a s čiernymi kučeravými vlasmi ostrihanými na milimeter. Znova sa pustí

do štúdia. Vo chvíli, keď sa začína toto rozprávanie, jeho životnú dráhu v kocke predstavuje mosadzná tabuľka, priskrutkovaná pri vchode číslo 28 na Rue Monge, neďaleko Luxemburských záhrad.

Dr. THOMAS LE GALL
psychiater, bývalý interný psychoanalytik
psychiatrických nemocníc v Paríži

Tabuľka poskytuje veľmi profesionálny portrét, ale koniec koncov, Thomas Le Gall je skutočný profesionál.

Trojizbový byt na štvrtom poschodí vľavo sa stal ordináciou psychoanalytika. Thomas si ponechal priestranú modernú kuchyňu. Stáva sa, že tam obeduje jarné závitky od čínskeho lahôdkara. Izba naľavo od vchodu je dnes čakárňou: navoskovaná dlážka, dve hlboké kreslá a konferenčný stolík jej dodávajú falošný nádych anglického klubu; cez okno bez záclon vidno na ulicu. Medzi tridsaťminútovými sedeniami je hodinová prestávka, takže pacienti sa nestretávajú. V konzultačné dni Thomas prijíma ľudí vo veľkej obývačke: keby žalúzie z exotického dreva netlmili svetlo, bolo by odtiaľ vidno oblohu a platany na dvore. Dvere sú vyčalúnené čiernym zamatom, olivovozelená kožená pohovka má pôsobiť upokojujúco. Miestnosť dobromyseľne pozorujú africké masky, podobne ako sošky Moai, obrátené chrbtom k moru, chránia Veľkonočné ostrovy. Za písacím stolom v štýle Louisa-Philippa visí modrasto-sivá priemyselná krajina Stephena Lowryho. Na ďalšej stene je veľmi malý a veľmi tmný obraz od Brama Van Veldeho z čias jeho priateľstva s Matisom. Je to jediné cenné dielo. Thomas ho získal u Druota, nepochybne za trochu privysokú cenu – ak to vôbec dáva zmysel, platiť priveľa za umelecké dielo –, práve takú, aby už viac netúžil nakupovať u Druota.

Thomas si uvedomuje, že v tomto priestore zrealizoval karikatúru ordinácie psychoanalytika. Pritom však

predsa len ušetril pacienta od dogonskej sošky a fetiša s klincami. Lenže to, čo dekorácie vyjadrujú, má svoj význam a Thomas tomu venuje pozornosť.

V dlhej a vysokej knižnici na poslednej stene sa v pokojnom spore stretáva psychoanalýza s literatúrou.

Joyce susedí s Pierrom Kahnom, Leiris sa tlačí na Lacana, Queneau – zle zastrčený, pre knihu dobrý znak – sa opiera o Deleuza. Keď zomrel Queneau, Thomas nemal ešte pätnásť. *Si tu crois xava, xava xava xa, xava durer toujours la saison des za la saison des zamours...* (ak si myslíš, že bude trvať navždy, doba lások). Už dávno si to Thomas Le Gall nemyslí. Vrásky sa prehlbujú, kučeravé vlasy, od istého času skôr soľ než korenie, mu ustupujú z čela, tvár sa trochu zaoblila, bývalý štyridsiatnik je na ceste k šesťdesiatnikovi a očakáva ešte horšie.

Polkruhové hodiny nad kozubom ukazujú deväť hodín. Thomas vypol odbíjanie, aby mal nad priebehom konzultácie plnú kontrolu. Sedí v kresle a čaká. Číta predvčerajší *Monde*, usporiada zopár dokumentov. Prvé stretnutie mešká. Anna Steinová vždy mešká. Dve minúty, desať, občas pätnásť, vždy má dobré dôvody: neprišla babysitterka, parížske zápchy, nebolo kde zaparkovať. Thomas jej navrhol iný termín, odmietla. Možno chce nechať na seba čakať. Thomas dôveruje ľudovým porekadlám.

Anna Steinová. Analýza sa po dvanástich rokoch blíži ku koncu. Tak ako mnohí iní, Anna počas prvých rokov iba rozprávala. Vyložila svoj život, a keď vyčerpala spomienky a pozbierala posledné omrvinky pamäti, cítila sa ako vyschnutá rieka, načisto vyprahnutá, a rok, možno dlhšie, išla naprázdno. Až keď si priznala, že sa cíti porazená, keď zlostne vybuchla: „Ale čo iné vám mám povedať?“, vtedy začala hovoriť bez rozmýšľania, podľa Freudovej formulácie „to, čo jej prechádzalo hlavou“, už sa viac nepokúšala vystavať nejakú fikciu, vytvoriť logický príbeh. Odvtedy Anna asociuje, objavuje súvislosti, znovu vytvára zmysel. Robí pokroky.

Predvčerom, v poslednej minúte sedenia, nadhodila: „Niekoľko som stretla. Stretla som muža, spisovateľa.“ Do veľkého zošita venovaného Anne Steinovej si Thomas bez náhlenia zaznamenal niekoľko slov, „stretnutie s niekým“ – pleonazmus ho zaujal –, potom „muž“, „spisovateľ“. Naľavo oddelil to, čo je vo výpovedi faktické, napravo zdôraznil to, čo hrá rolu na úrovni jazyka, čo vníma ako formalizáciu. „Akoby ma zasiahol blesk,“ dodala. Pobavil ho tento elektrizujúci a oslobodzujúci výraz.

Potom ceruzkou načrtol bodkovanú čiaru, na jej koniec napísal písmeno X a spojil ho s A z Anna. Zmenil perspektívu a spojil písmená X a A do oválneho diagramu, Boolovej množiny. Netrval na tom, aby hovorila ďalej. Na Westminsterskom orloji pred niekoľkými minútami uplynula polhodina. Povedal iba:

„Dovidenia vo štvrtok.“

ANNA

Anna Steinová bude mať štyridsať. V prostredí zámožných, kde je normou vyzerieť o päť rokov mladšie, vyzerá mladšia o desať. Ale mrazí ju mágia čísla a bezprostredne sa blížiaci dátum, kým ona sa ešte cíti, akoby len nedávno bola adolescentkou. Štyridsať rokov... Pretože si predstavuje, že existuje nejaké *Predtým* a *Potom*, tak ako v reklamách na vlasovú vodu, žije v smútku nad tým, čo bolo, a v hrôze z toho, čo ešte len má prísť.

Spomienka z detstva: Anna má sedem rokov, sestru, dvoch bratov, najmladší ledva hovorí, ona je najstaršia. Nie je ľahké byť tou, ktorú hrešia, lebo ostatní sú na to primaní. Ale očarujúca Anna dokázala zostať matkinou obľúbenkyňou. Bratov a sestru usadí do polkruhu okolo seba. Cez okno preniká zlatisté svetlo končiaceho sa dňa, nepochybne je to nedeľa na vidieku. V ruke má knihu, stojí, nahlas číta. Príbeh, priveľmi jednoduchý na jej vkus, okoreňuje drakmi a vílami, obrami a princeznami, všetko sa zamotáva, sama sa v tom občas stráca. Deti počúvajú najstaršiu sestru, radostnú a oslnivú, sú fascinované, uchvátené aj vystrašené. Anna dopĺňa čítanie gestami, predvádza dej, dbá na to, aby si intonáciou udržala pozornosť mladučkého publika. Nepochybuje, že z nej bude herečka, tanečnica alebo speváčka.

V pätnástich si Anna stiahne čierne vlasy dozadu a odhalí šiju. Víťazoslávne sa udomácňuje v celkom novom ženskom tele: nosí puzdrové šaty s leopardím vzorom, vysoké opätky, vyzývavé podprsenky. Predstavuje si svoj osud v žiari reflektorov a mená miest ako New York, Šanghaj, Buenos Aires ju rozohňujú. Založí rockovú sku-

pinu, je v nej speváčkou. Nazve ju *Anna and her three lovers*. Koniec koncov, gitarista, basgitarista a bubeník sú do nej skutočne zamilovaní. Všetci traja márne, jeden trochu menej márne ako ostatní, ale len o vlások.

V dvadsiatich Anna s gráciou nosí biely plášť študentky medicíny. Obetovala komfort elegancii a vybrala si priliehavý, bez goliera, a keďže jej bolo vidno iba topánky, ich výberu venovala veľa energie. Často boli fluoreskujúce. Rok išiel za rokom, stala sa doktorkou Steinovou. Inteligentná a skeptická Anna spraví každú skúšku: nepochybne je priveľmi pyšná na to, aby v štúdiu neuspela. Ale nie dostatočne na to, aby sa odvážila naozaj prepadnúť. Dobrodružný život, ktorý si vyžadoval toľko prehreškov, sa od nej vzdáľuje, už vie, že napriek dlhým nohám a pekným prsiam nikdy nebude spievať v kabarete. Jej matka je lekárka, Anna sa stane psychiatričkou, vydá sa za chirurga, tiež žida, majú dve deti, Karla, neskôr Leu. „Malý židovský podnik,“ vraví občas so smiechom. Ale z nostalgie za bohémou v dvadsiatke si zachovala istú nerozvážnosť v správaní a svetlo v úsmeve. Je to jej delikátny spôsob, ako priznať, že sa pódii nikdy celkom nevzdala.

Áno, Anna sa stala doktorkou Steinovou. Ale verí tomu naozaj?

Raz, keď telefonovala do nemocnice svojej kolegyni, sebaistým hlasom požiadala: „Dobrý deň, mohla by som hovoriť s doktorkou Steinovou?“

Zmeravela, okamžite zavesila, modliac sa, aby ju telefonistka nespoznala po hlase. Vyše hodiny čakala, kým sa odvážila znovu zavolať.

THOMAS A LOUISE

„Akoby ma zasiahol blesk.“ Thomas Le Gall sa najskôr usmial, keď počul z Anniných úst tento starý zvrat. Nešpýtal sa, či počítala sekundy medzi zablysnutím a zahrmením. Ale život je figliar: o niekoľko hodín po sedení s Annou aj Thomasa prekvapí blesk. Bude to pri „rituálnej“ večeri u Samyho Karamanlisa, mladého sociológa, ktorý raz za mesiac organizuje večeru „pre pozvaných“. Thomas nepoznal Samyho, doviedol ho k nemu priateľ: „Nebudeš sa nudiť, stretneš sa so šarmantnými ľuďmi, peknými ženami.“

Samy býva v trojizbovom byte na Rue Grenelle, tam, kde sa siedmy obvod začína považovať za Latinskú štvrť: vysoké stropy, meštiacky nábytok, okná s výhľadom na veľký dláždený dvor. Pre zamestnanca CNRS by bol nepravdepodobným luxusom, keby otec výskumníka nepracoval v banke v Lausanne. Pozvaní – asi tridsiati – pôsobia ako pravidelní hostia, ale rozhovory sa iba zriedka týkajú súkromných životov. Thomas zdržanlivo prechádza od skupinky ku skupinke: niekto iný ako on by sa mohol baviť diagnostikovaním: tu hysterička, tam neurotik či niekto iný s depresiou. Thomas vie, do akej miery môže sociálne postavenie zvädzať človeka k strojenosti, k štylizácii a tiež ku sebakontrolu. Zakazuje si akýkoľvek názor.

Čoskoro si všimne mladú ženu s krátkymi plavými vlasmi, svetlými očami, veľmi obľetovanú. Opiera sa o stenu v priestranej vstupnej hale, v ruke má pohár s koktejlom oranžovej farby, keď rozpráva, jeho hladina sa trasie. Thomas k nej podíde, počúva. Pochopí, že je advokátka. Hovorí o čínskych, albánskych, rumunských mafiách,

o ich extrémnom násilí, priamych hrozbách, o tlmočníkoch, ktorí sa neodvažujú všetko reprodukovať, o pаниckom strachu svedkov, o živočíšnej hrôze, ktorú vzbudzujú studené oči skutočných zabijakov. Pred tromi týždňami istý rumunský kupliar zviazal jedno zo svojich dievčat, ústa mu zalepil kobercovou lepiacou páskou a hodil ho do vane. Potom ho dorezal britvou, takými hlbokými zárezmi, že ho skoro rozkrájal. Vykrvácalo – podľa súdneho lekára to trvalo asi dve až tri hodiny. Aby ostatné pochopili, čoho je schopný, nechal ich vojsť do kúpeľne jednu po druhej, donútil ich dotknúť sa zakrvavenej ženy, ktorá s očami vytreštenými od hrôzy a bolesti ešte lapala po dychu. Napokon zomrela. Jej kolega má toho muža obhajovať a ten prípad ju desí. Keď o tom advokátka znovu rozpráva, znovu prežíva nočnú moru a slová ju stále nedokážu zahnať.

Pôvabným pohybom si odhrnie padajúcu kučeru, náhle ho zbadá, usmeje sa naňho: Thomas okamžite vie, že sa chytil, že chce byť lapený. Cíti neodolateľný magnetizmus, túži sa proti nemu vzoprieť. Vo fyzike sa to nazýva aj príťažlivosťou. Najskôr sa dozvie, že sa volá Louise, sama to spresní: Louise Blumová. Má jemné črty a jej útlosť ešte zvýrazňuje ich čisté tvary. Čo iného o nej povedať, ako zistiť, čo je v nej elektrizujúce? Neskôr si s prchavou istotou pomyslí, že sa usmiala iba naňho. Opakuje si sám pre seba: Louise Blumová. Zdá sa mu, že sa náramne podobá na svoje meno.

Pri stole náhodou sedia vedľa seba, kto by však veril na náhodu? Ďalej hovorí o organizovanom zločine a o úlohe obhajoby, lebo napriek všetkému je obhajoba potrebná. On radšej mlčí, nemá chuť zaplniť priestor vlastnými slovami, a tiež preto, že ju túži počúvať. Páči sa mu jej hlas, naliehavosť, ktorú vkladá do svojho prejavu. Keď sa naňho zvedavo obráti, myslí si, že jej povedal, čo robí, ale vyslovil iba „analytik“. „Analytik?“ zopakuje, ako by sa domnievala, že je ekonóm alebo finančník. Dodá: